

Nørrestrand i landskabet

Nørrestrand er en ferskvandssø, 3 km lang og 400-500 m bred. Arealet er 132 ha. Den ligger 1 km fra centrum af Horsens.

Nørrestrand er en del af Horsens Fjord, og er forbundet med den gennem det smalle Stensballe Sund. Indtil 1915 havde Nørrestrand saltvand, men så byggede man sluser i Sundbroen. De forhindrer saltvand i at komme ind og ødelægge engene, og siden har Nørrestrand været fersk. Når der er højvande i Fjorden, kan ferskvandet ikke komme ud, og så kan der komme oversvømmelser i Nørrestrands bagland.

Nørrestrand er den yderste del af den vældige tunneldal, Store Hansted Ådal. Den er 1,5-2 km bred og 10 km lang. Den gennemstrømmes af den vandrige St. Hansted Å, der afvander 150 km².

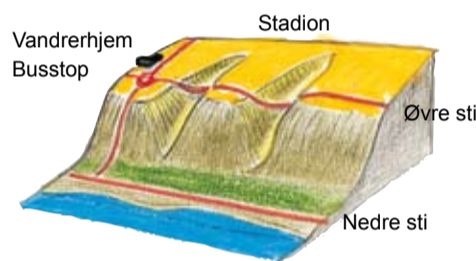
Åen danner et stort delta i den vestlige del af Nørrestrand. Her er åløbet gravet; tidligere grenede det sig. Deltæet er farligt at færdes i, fordi planterne danner en måtte over vand. Man ved aldrig, hvor tynd den er, og hvornår man går igennem.

I Stenalderen, ca. 4000 f.Kr. steg havet 30 m. Havet oversvømmede store områder og nåede ind til Lund, 7 km længere inde i landet. Så langt

inde i landet finder man havmuslinger i jorden. Havet stod to meter højere end i nutiden, og der kom store bølger, når det stormede. Bølgerne angreb kysterne og lavede kliner i dalsiderne og på øerne. Senere hævede landet sig, og klinerne skred sammen og groede til. Klinerne ses hele vejen omkring Nørrestrand og på den forhenværende ø, Lindskov Knude.

Landhævningen på 2 meter siden stenalderen gjorde området så lavvandet, at det groede til. Åbent vand blev til sump og senere til pilekrat. Landet erobrede vandet.

Der er dybe kløfter i Nørrestrands sider. Det er senglaciale regnkløfter, dannet i tiden efter isens afsmeltning i slutningen af Istiden. Mange kildevæld udspringer ved foden af skrænterne.

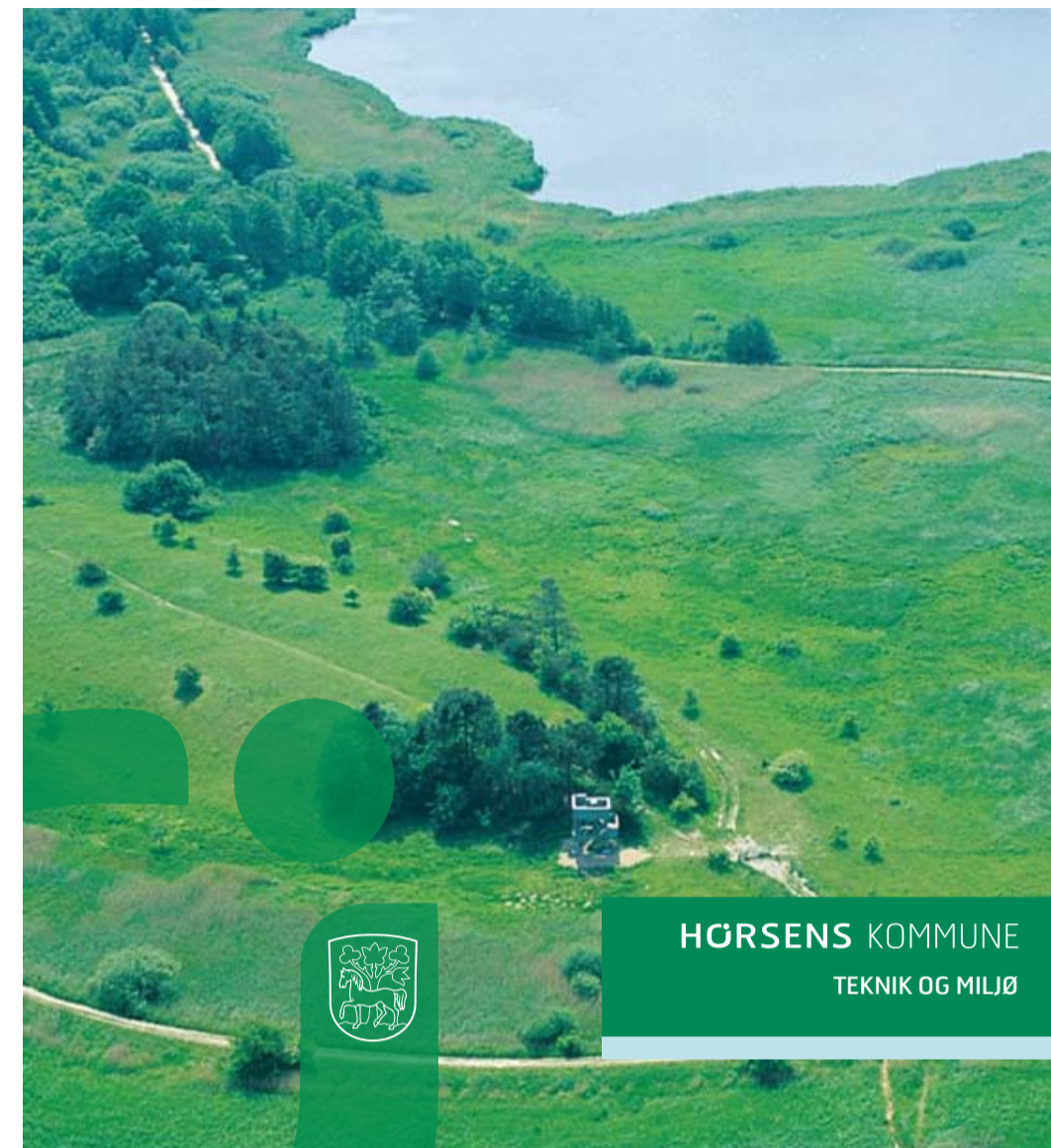

Kløfterne vest for vandrørhjemmet.

Djævlekløften er afgræsset af kreaturer og har steppevegetation.

Nørrestrand

HØRSENS KOMMUNE
TEKNIK OG MILJØ

Store Hansted Ås delta i Nørrestrand.

Små pile mellem tagrør.

Nørrestrands seneste udvikling

Nørrestrand er meget lavvandet, omkring 75 cm dyb. Der er ført meget sand og mange plantedele til Nørrestrand gennem St. Hansted Å. Det har givet tagrør og andre sumplanter gode kår.

Tagrørerne og de andre sumplanter baner vejen for buske og træer, der vokser op i sumpen. Det er piletræer, elletræer, birk og ask. Hvis træerne og buskene vokser uhæmmet, bliver sumpen til krat. Udsigten vil forsvinde og de fleste fugle holde sig borte, så de store naturværdier ved Nørrestrand forringes.

Træerne og buskene på skrænterne har tilbehør til at erobre dem helt. Derfor er naturpleje nødvendigt.

Bevaring af Nørrestrand

Det er nødvendigt at naturpleje Nørrestrand, hvis man vil bevare det åbne vand, det rige dyreliv og udsigterne. Hvis man overlader et naturreservat til sig selv, forsvinder den natur, man vil bevare.

St. Hansted Å er blevet reguleret og uddybet både i 1914 og i 1955 for at forbedre den landbrugsmæssige udnyttelse af arealerne langs åen. I 2006 blev der lavet en delvis genslyngning af St. Hansted Å opstrøms for motorvejen. Herved blev vandstanden i et ca. 60 ha stort område hævet 10-20 cm for at mindske tilførslen af fosfor og kvælstof til Nørrestrand. Der er bygget sandfang ved St. Hansted Ås udløb. Her fanges det vandrende sand i en fælde og når ikke mere ud i Nørrestrand. Tagrørerne høstes i et bestemt mønster, der sikrer gode redeplasser for mange fuglearter. Piletræerne fældes. På Lindskov Knude ædes træopvæksten af kreaturer. På en del af skrænterne holder kreaturer træerne i ave. Andre steder fældes man træer, så der hele tiden er opvækst i forskellige stadier.

Nørrestrands funktion

Nørrestrand er vildt- og naturreservat. Fredningerne hindrer jagt og andre aktiviteter, der går ud over livet på stedet. Det er især det rige fugleliv, der skal beskyttes. Der er set 214 fuglearter i Nørrestrand. Det er mere end halvdelen af Danmarks fuglearter.

Mange fugle yngler i Nørrestrand og får mange unger på vingerne. Det gavner jagten på Fjorden.

Nørrestrand virker som vandreservoir, der optager vandet fra St. Hansted Å, når sluserne ikke er åbne. Men reservoiret formindskes ved tilgroning og aflejring på bunden.

Nørrestrand er et vigtigt rekreativt område for Horsens. Der er mange folk, der går tur, løber, iagttager fugle eller nyder naturen.

Befolket siden stenalderen

Da stenalderhavet stod højest, var der kraftigt tidevand i Nørrestrand. Enorme mængder af østers, blåmuslinger og hjertemuslinger brolagde havbunden. Fiskelivet og fuglelivet var rigt. Sæler og hvaler forvildede sig derind.

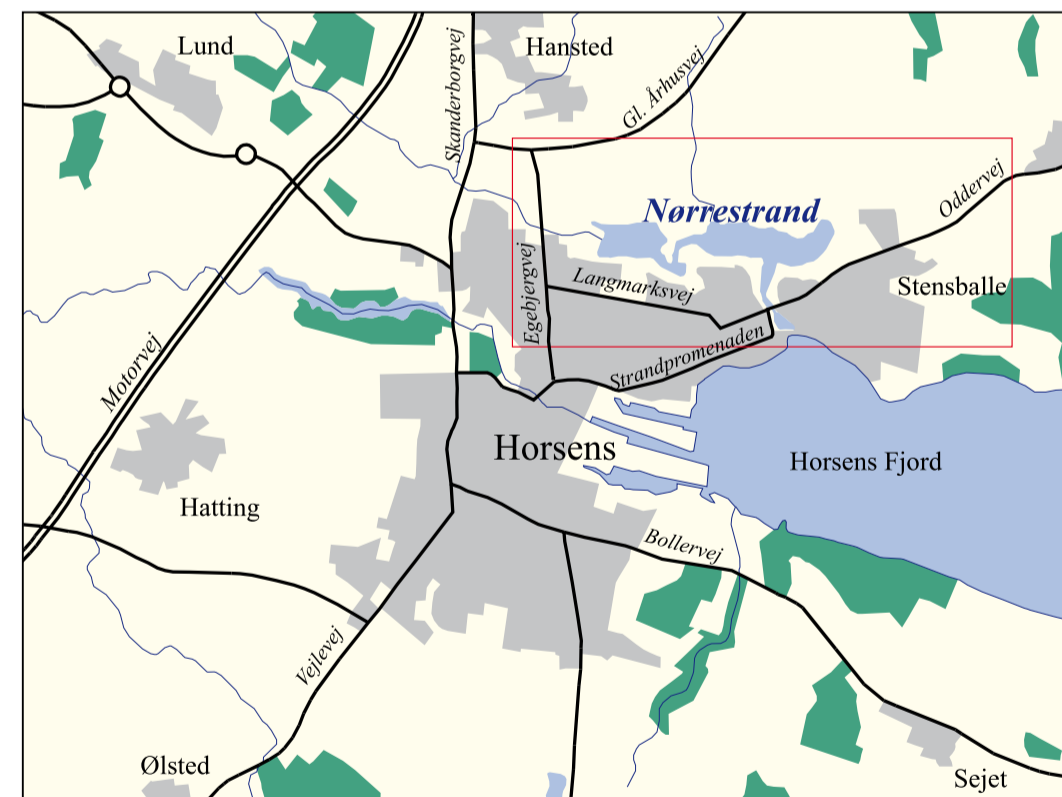
Stenalderens jægere boede i området. Talrige bopladser vidner herom. Der er talrige køkkenmøddinger med skaldynger, især ved Sundet. Nogle steder er der flintredskaber, der vidner om, at her lå en boplads.

På Lindskov Knude lå en bygd i Bondestenalderen. Der er fundet rester af bygninger med lerklinede vægge. Heri var aftryk af korn, der viser, at bønderne har dyrket hvedearter. Danmarks ældste tamhest er fundet her. Lindskov Knude var den gang en ø, let at forsvare.

Fra Sundet og ind under Ingeniørhøjskolen har der været minegange, hvor man gravede efter gulvsand fra ca. 1720. Minedriften ophørte ca. 1920, da man holdt op med at hvidskure gulvene med sand. Gangene er nu styrtet sammen.

På Lindskov Knude holdes trævæksten nede af får.

Nørrestrand er en tidligere havarm af Horsens Fjord, som blev lukket med sluser i 1915 og dermed omdannet til en ferskvandssø. Området er fredet og i dag ramme om et varieret landskab med et rigt plante- og fugleliv og en spændende kulturhistorie.

Vandreture og adgang til området

En række parkeringsmuligheder og stier på sydsiden af Nørrestrand giver mulighed for at opleve det fredede naturområde. Et stiforløb følger skrænten 20-25 m over vandfladen mens et andet går i selve rørskov. Et fugletårn på Lindskov Knude giver udsigt over rørskoven. I området gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel:

- Du må gå på offentlige arealer, på veje og stier og på udyrkede arealer, når de ikke er indhegnet
- Du må cykle på befæstede stier og veje
- På offentligt ejede områder må du færdes døgnet rundt
- På private områder må du færdes fra kl. 6 til solnedgang
- Hunde skal føres i snor

Den regionale cykelrute nr. 31 går gennem området og buslinie 9 kører til vandrørhjemmet ved Nørrestrand. Stierne går gennem både private og offentlige naturområder og er ikke alle afmærkede. Vis hensyn og efterlad naturen, som du gerne selv vil finde den.

Udgifter af Horsens Kommune i samarbejde med Naturcenter Skovgård og Nørrestrandsgruppen 1999, revideret 2007.

Fugle- og planteillustrationer: Jens Gregersen
Øvrige illustrationer, fotos og tekst: Eigil Holm

1. Udsigt fra Hammersholm. Man ser del-tæt sandfanget og broen. Varieret flora på engen. Naturpleje med kreaturer. Der er korttavler. Stenalderhavsklinter ses langs Nørrestrand.

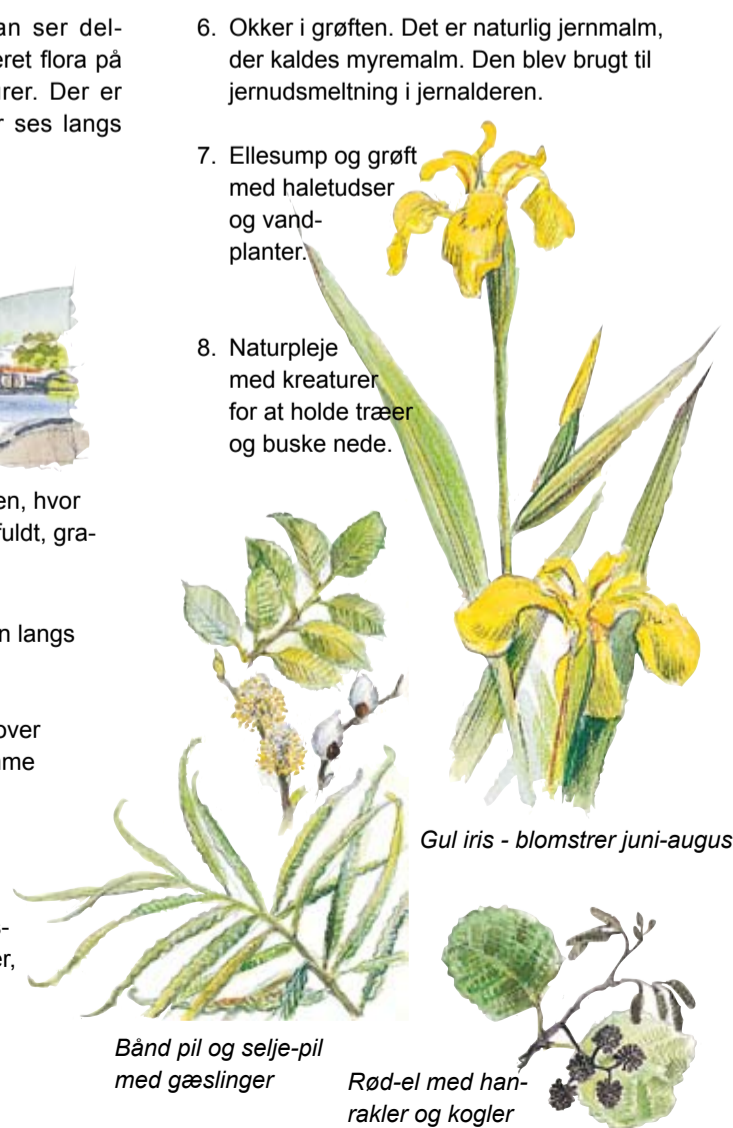
2. Sandfanget er en fordybning i åen, hvor sandet bundfældes. Når det er fuldt, graves det op.

3. Store Hansted Å og bebyggelsen langs den.

4. Bro og dæmning. Herfra udsigt over deltaet med mulighed for at komme tæt på planter og fugle.

Nedre sti (rød)

5. Her går man i rørskov og kan finde de karakteristiske rørskovsplanter, f.eks. tagrør, dunhammer, høj sødgræs, rørgræs, gul iris, engkabbeleje, tuestar osv. Træer: rød-el, hvid-el, birk, båndpil, gråpil, seljepil, ask.

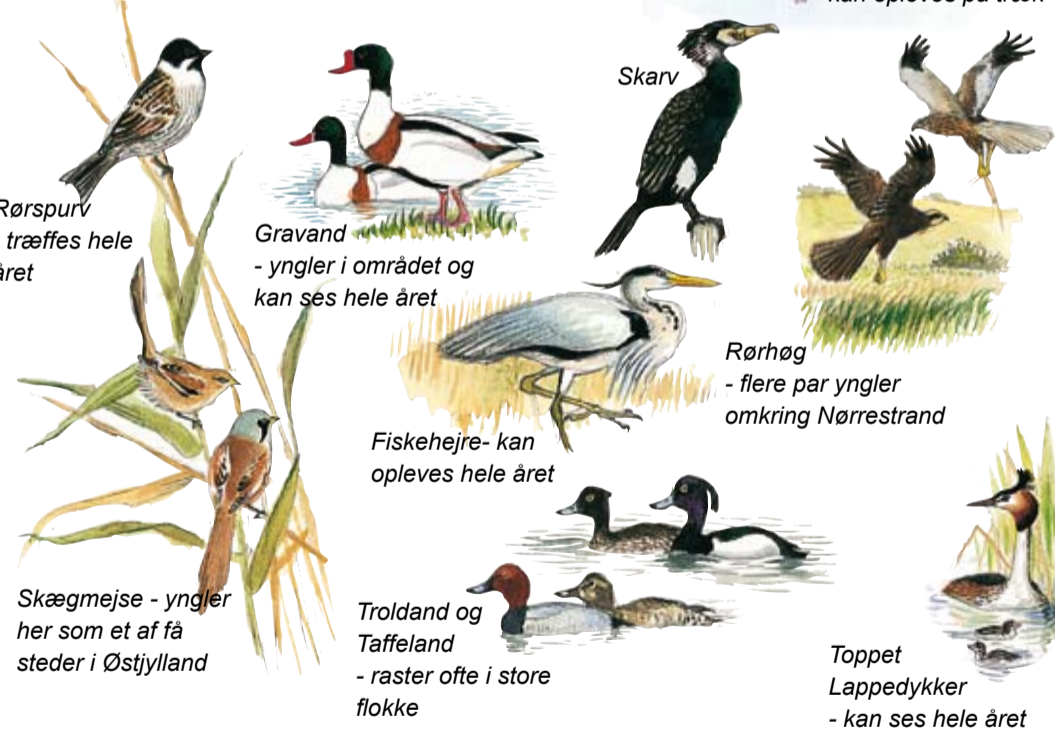

Bånd pil og selje-pil med gæslinger

Rød-el med han-rakler og kogler

Gul iris - blomstrer juni-august

9. Lindskov Knude med fugletårn og fugleplanche med områdets fugle. Lindskov Knude har været en ø i Stenalderhavet, da havet stod 2 meter højere end nu. På toppen af Lindskov Knude var der en bygd i yngre stenalder.

Rørspurv - træffes hele året

Gravand - yngler i området og kan ses hele året

Skarv

Rørhøg - flere par yngler omkring Nørrestrand

Fiskehejre - kan opleves hele året

Skægmejse - yngler her som et af få steder i Østjylland

Trolldand og Taffeland - raster ofte i store flokke

Toppet Lappedykker - kan ses hele året

Store flokke af grågæs kan opleves fra sidst på sommeren

10. Gangbro, godt sted for vinterfugle, f.eks. Lille Skallesluger. Mange svømmefugle ses fra broen hele året.

11. Askeskov med orkideer, f.eks. æglbladet fliglæbe.

Ask med frøstand

12. Djævlekløften med steppevegetation. En sti går op i en smeltevandskløft. Området naturplejes af kreaturer, der holder trævæksten nede.

Øvre sti (grøn)

13. Tæt buskvegetation af mirabel, slåen og hvidtjørn med mange små fugle.

Skud af slåen med frugter

14. Kolonihaverne.

15. Vandrerhjem.

Maj-gøgeurt blomstrer maj-juli

Rødel

16. og 17. Smeltevandskløfter med kreaturgræsning og rigt blomsterfor. Der er kildevæld i 17.

18. Udsigt til nordsiden: Kreaturgræsset med klinter fra stenalderhavet. Rørskov med mange fugle. Talrige rugepladser. Grågæsene er der på grund af det korte græs, der skyldes kreaturgræsning.

19. Trampesti som går op til udsigtspunktet "Hyllekrog". Er ikke egnet for barnevogne og kørestole.

20. Vær Kirke er grundlagt i 1100-tallet. I kirken ligger Danmarks Storkansler Griffenfeldt i et storslået gravkapel. Han døde 1699 efter en kometagtig karriere, der sluttede brat i 1676, da han blev idømt livsvarigt fængsel.

21. Landsbyen Nebel med smukke bindingsværkshuse og kirkegården med sure ansigter på de af-dødes ligsten. Kirken er revet ned i 1879.

22. Broen over Fiskebæk er en meget smukt bygget stenkiste.

23. Mindsten for en soldat, der faldt i krigen 1864. Lige ved siden af ses en vejsten fra 1700-tallet, der fortæller: *Lit her fra paa høyre hand HAS HÆRRET VÆI (Hads Herreds Vej) AARHUUS VÆI.* Retskrivningen var ikke opfundet endnu.